

Ⓒ Averz

Na líci zberateľskej euromince je vyobrazený kruhový prierez kmeňom stromu v kompozícii so siluetou ihličnatého stromu a sadenicou. Vpravo od siluety je medzi letokruhmi štátny znak Slovenskej republiky, nad ktorým je letopočet 2024. Názov štátu SLOVENSKO je v opise v pravej časti mincového poľa. Značka Mincovne Kremnica, štátny podnik, ktorú tvorí skratka MK umiestnená medzi dvoma razidlami a štylizované iniciály autora rubovej strany zberateľskej euromince Mgr. art. Martina Sabola MS sú pri koreňoch sadenice.

Ⓒ Reverz

Na rube zberateľskej euromince je v kruhovom priereze kmeňa stromu umiestnená silueta časti ihličnatého stromu, vedľa ktorej je portrét Jozefa Dekreta Matejovie. Napravo od portrétu sú v opise letopočty jeho narodenia a úmrtia 1774 a 1841, ktoré sú oddelené grafickou značkou. Vľavo od siluety je medzi letokruhmi v dvoch riadkoch nominálna hodnota zberateľskej euromince 10 EURO. V ľavej časti mincového poľa je v opise nápis JOZEF DEKRET MATEJOVIE.

Ⓒ Údaje o minci

Nominálna hodnota:	10 eur
Materiál:	Ag 900, Cu 100
Hmotnosť:	18 g
Priemer:	34 mm
Hrana:	• PRIEKOPNÍK METÓD OBNOVY LESOV NA SLOVENSKU
Náklad:	limitovaný, maximálne 15 000 ks v bežnom a proof vyhotovení
Autor návrhu:	Mgr. art. Martin Sabol
Rytec:	Dalibor Schmidt
Výrobca:	Mincovňa Kremnica, š. p.

Vydala: © Národná banka Slovenska, máj 2024
Text: Michal Ďurčo, PhD.

Foto: Zbierkový fond Lesníckeho a drevárskeho múzea, Život zasvätený lesu (J. Burkovský – E. Furdíková, LESY Slovenskej republiky, š. p., Slovenská lesnícka komora, 2019, s. 191)

www.nbs.sk/sk/bankovky-a-mince/eurove-mince/zberatske

www.nbs.sk

**Jozef Dekret
Matejovie**
250. výročie narodenia

STRIEBORNÁ ZBERATEĽSKÁ EUROMINCA

Bývalá budova Kammerhofu na banskobystričskom hlavnom námestí, v ktorej lesmajster Jozef Dekret úradoval

Jozef Dekret Matejovie sa v 19. storočí zásadným spôsobom pričínal o zachovanie slovenských lesov a položil základy racionálneho lesného hospodárstva. Drevo bolo v tej dobe hlavnou stavebnou a energetickou surovinou pre hutnícky priemysel na strednom Slovensku. Jeho ťažba a spracovanie boli dôležitým zdrojom obživy obyvateľstva. Od roku 1809 Dekret, ako štátny zamestnanec, vykonával pokusy s obnovou lesného porastu. Pod jeho vedením sa do roku 1838 podarilo zalesniť takmer štyritisíc hektárov holín.

Jozef Dekret Matejovie pochádzal z prostredia spätého s lesom a s prácou v lese. Narodil sa 12. júla 1774 v Dobroči, v Čiernom Balogu. Jednotlivé časti tvoriace dnešnú obec Čierny Balog sa nazývali aj ako „čierne“ alebo „čiernohronské handle“ a pôvodne vznikli ako drevorubačské osady.

Niekdajší pohľad prostredia Dekretovho pamätníka v Dolnom Jelenci

Dekretom zhotovená ideálna lesnícka mapa breznianskeho okolia z roku 1809 (zdroj LDM Zvolen)

Po roku 1790 J. D. Matejovie služobne postupoval, pričom vystriedal pôsobiská. V roku 1808 ho v Brezne vymenovali za polesného. V záujme zabránenia devastovania lesov (napríklad pasením dobytky) sa najskôr sústredil na úpravu práv a povinností osadníkov. Vymeral a rozdelil erárne pozemky, založil pozemkové knihy a určil hranicu lesa. V roku 1809 vykonal prvé pokusy s umelým výsevom smreka obyčajného neďaleko Beňuša a pri Pohronskej Polhore. Od roku 1812 zakladal prvé lesné škôlky, lúštiarne a zamedzil aj tvorbe holorubov. Pre podporu prirodzenej obnovy lesa a tvorbu zmiešaných porastov presúval ťažbu do iných lokalít. Presadzoval malé rozptýlené rúbanská a inovoval aj transportný systém, t. j. najmä stavbou rízní a vodných nádrží. Ďalšiu úsporu drevnej hmoty zabezpečil zužitkovaním odpadu z rúbansk, z ktorého sa tzv. košíkovaním vyrábalo drevené uhlie. Významnou technickou inováciou bolo v roku 1825 zavedenie ručnej píly. Predtým pre výhradnú ťažbu sekerou končil približne

každý 16. strom ako odpad vo forme triesok a na rúbansku zostávali vysoké pne. Okrem zefektívnenia ťažby sa snažil z titulu svojej funkcie zlepšovať aj hmotné a pracovné podmienky lesných robotníkov.

Dôležitým človekom podporujúcim Dekretove snahy bol budínsky hlavný lesný inšpektor František Dušek. V roku 1814 bol s jeho podporou vymenovaný za banskobystrického cisársko-kráľovského komorského lesmajstra, čo bol vrchol Dekretovej kariéry.

Dekretovi sa podarilo znížiť pôvodné prekročenie únosnej ročnej ťažby (tzv. etátu) zo 76 % na 23 %. Na 60 % ťažnej plochy zabezpečil obnovu lesa. Pri jeho nástupe do funkcie komorského lesmajstra predstavovali výdavky na ťažbu dvadsaťnásobok výnosov. Pri jeho odchode do výslužby boli naopak výnosy o polovicu vyššie než výdavky.

Zomrel 18. januára 1841 v Banskej Bystrici. Pochovaný je na tunajšom rímskokatolíckom cintoríne.

Sekerka podtínačka, ktorú používal Dekret pri práci